

Programma Werk en inkomen

1 Maatschappelijk effect

In Amsterdam is werken het doel en participeren de norm. Zoveel mogelijk Amsterdammers zijn aan het werk of op weg naar werk. Het beleid is gericht op werk, re-integratie en participatie. Dat betekent investeren in de boven- en onderkant van de arbeidsmarkt en in de ontwikkeling van Amsterdammers op verschillende niveaus. Het college zet hierbij in op het voorkomen en het beëindigen van maatschappelijk isolement.

Werk is niet voor iedereen te realiseren. Uiteindelijk gaat het erom dat mensen maximale zelfredzaamheid bereiken. Daarom zijn interventies vanuit het armoedebeleid en de schuldhulpverlening gericht op een activerend aanbod en het vergroten van financiële en administratieve vaardigheden, zodat mensen mee kunnen doen in de samenleving.

2 Kerncijfers

Totaal programma	Rekening 2010	Begroting 2011	Rekening 2011	Vershil Rekening - Begroting
Bedragen x € 1 miljoen				
Lasten +	1.106,50	1.108,50	1.067,60	-40,9
Baten -	845,5	829	790,5	-38,5
Resultaat t.l.v. algemene middelen voor mutaties reserves	261	279,5	277,1	-2,4
Toevoeging minus onttrekking reserves	0,6	-23,9	-8,2	15,7
Resultaat t.l.v. algemene middelen na mutaties reserves	261,6	255,6	268,9	13,3
Saldo reserves	40,2	5,7	32,4	26,7
Saldo voorzieningen	1,7	0	0,1	0,1

3 Doelstellingen, activiteiten en financiën per subprogramma

3.1 Subprogramma Participatie en werk

3.1.1 Hoe hebben we het maatschappelijk effect bereikt?

Programmakkoorddoelstellingen

Doelstelling 1: Mensen ontwikkelen zich naar werk (zie ook bij armoede)

Indicator	Nulmeting en peildatum	Rekening 2010	Begroting 2011	Bereikt 2011	Te behalen resultaat 2010 2014
Uitstroom naar werk in een jaar	2.513 (2009)	2.392	3.500	4.815	2010: 3.500 2011: 3.500 2012: 4.000 2013: 4.000 2014: 4.200

Doelstelling 2: Meer jongeren terug naar school of aan het werk

Indicator	Nulmeting en peildatum	Rekening 2010	Begroting 2011	Bereikt 2011	Te behalen resultaat 2010 2014
Percentage jongeren dat binnen een jaar terug naar school gaat of aan het werk is	38% 1 ^e kw 2010	Geen indicator in 2010	40%	38,4%	2011: 40% 2012: 42% 2013: 44% 2014: 45%
Percentage jongeren dat na aanmelding bij het Jongerenloket binnen 4 weken een werkleeraanbod krijgt	89% 1 ^e kw 2010	89,2%	85%	89,4%	2010: 70% 2011: 85% 2012: 85% 2013: 90% 2014: 95%

Doelstelling 3: mensen in de Wet Sociale Werkvoorziening ontwikkelen zich dichterbij reguliere arbeidsmarkt					
Indicator	Nulmeting en peildatum	Rekening 2010	Begroting 2011	Bereikt 2011	Te behalen resultaat 2010-2014
Percentage mensen dat werkzaam is bij een werkgever via Begeleid Werken	12% (2009)	11,2%	12%	11,8%	2010: 12% 2011: 12% 2012: 12% 2013: 12% 2014: 12%

Doelstelling 4: Betere beheersing van de Nederlandse taal en grotere kennis van cultuur en geschiedenis van de (Amsterdamse) samenleving bij Amsterdammers					
Indicator	Nulmeting en peildatum	Rekening 2010	Begroting 2011	Bereikt 2011	Te behalen resultaat 2010-2014
Aantal Amsterdammers dat een taal- en inburgeringscursus krijgt aangeboden (aantal WI-trajecten)	2.514 (1 ^e kw 2010)	7.624	5.800	5.881	2010: 7.500 2011: 5.800 2012: 4.000 2013: 1.800 2014: 0
Aantal Amsterdammers dat een educatietraject krijgt aangeboden (WEB-traject)	2.826 (2009)	1.146	1.375	1.267	2010: 1.150 2011: 1.375 2012: 1.375 2013: 700 2014: 700

Overige doelstellingen

Doelstelling 5: Uitstroom van ouderen naar het werk						
Indicator	Nulmeting en peildatum		Rekening 2010	Begroting 2011	Bereikt 2011	Te behalen resultaat 2010-2014
Aandeel uitstroom vijftig plussers in de totale uitstroom naar werk	14%	2009	16,8%	14%	13,5%	2011: 14% 2012: 14% 2013: 14% 2014: 14%
In aantallen:	344	2009	285	490	394	2011: 490 2012: 560 2013: 560 2014: 588

3.1.2 Wat hebben we ervoor gedaan?

Doelstelling 1: Mensen ontwikkelen zich naar werk

Het uitstroomresultaat is aanzienlijk verbeterd. Dit hangt zeker samen met de versterkte focus op werk. Bij mensen met een lopende uitkering worden alleen trajecten ingezet wanneer de verwachting bestaat dat dit op afzienbare termijn kan leiden tot uitstroom naar werk. Het invoeren van bijvoorbeeld een zoekperiode heeft er voor 258 mensen toe geleid dat zij zelf werk vonden en geen uitkering nodig hadden, of slechts voor een zeer beperkte periode.

Eind 2011 zijn 4.815 klanten uitgestroomd naar werk. Op basis van onderzoek kan worden geconstateerd dat in 2011 gemiddeld 86,5% van de uitstroom naar werk duurzaam (> dan 6 maanden) is.

Categorie Uitstroom naar werk	Uitstroom 2011
Uitstroom uit de werkzoekendenuitkeringen (WWB, IOAZ, IOAW en WIJ) naar werk	3.343 (*)
Uitstroom uit stages naar werk	33
Jongeren zonder inkomensvoorziening uitgestroomd naar werk	807
Uitstroom uit de uitkering naar een baan bij de Sociale Werkvoorziening	213
NietUitkeringsGerechtigden (NUGgers) uitgestroomd naar werk	161
Klanten die in de Zoekperiode zijn uitgestroomd naar werk	258
Totaal	4.815

Doelstelling januari t/m december 2011**3.500**Aantal uitstroom naar werk *boven* doelstelling januari t/m december 2011**1.315****37,6%**

(*) inclusief 422 klanten geregistreerd op 'andere redenen' die zijn uitgestroomd naar werk

Ontwikkeling klantenbestand

Het blijkt dat het aantal werkzoekendenuitkeringen licht is gestegen in 2011 (4,1%), met name als gevolg van de toename van het aantal uitkeringen voor jongeren, veelal volgend op een aflopende stageovereenkomst. Het instrument stageovereenkomst is in 2011 geheel afgebouwd. Ook andere re-integratie instrumenten laten in 2011 een teruggang zien. Zo zijn in maart 2011 strengere criteria vastgesteld voor tijdelijke loonkostensubsidies. Tijdelijke detacheringen worden niet meer ingezet als re-integratie-instrument; in plaats hiervan wordt ofwel een tijdelijke loonkostensubsidie ingezet ofwel een tijdelijke proefplaatsing met behoud van uitkering.

In totaal is het aantal DWI-klanten met een re-integratiedoelstelling in 2011 per saldo met ruim vierhonderd afgenomen (1,1%).

Klantenbestand DWI	per 31-12-2010		per 31-03-2011		per 30-06-2011		per 30-09-2011		per 31-12-2011		Ontw. 2011 (2010=100)
WWB 65-	32.916	83,0%	33.265	83,9%	33.217	83,3%	32.921	83,8%	32.988	84,1%	100,2
Wet WIJ	1.470	3,7%	2.564	6,5%	3.010	7,5%	2.872	7,3%	2.809	7,2%	191,1
IOAW/IOAZ	535	1,3%	547	1,4%	527	1,3%	529	1,3%	539	1,4%	100,7
Totaal werk- zoekendenuitkering	34.921	88,0%	36.376	91,7%	36.754	92,2%	36.322	92,5%	36.336	92,7%	104,1
Ondernemersinkomen	930	2,3%	958	2,4%	965	2,4%	986	2,5%	1.074	2,7%	115,5
Tijdelijke detacheringen	164	0,4%	48	0,1%	33	0,1%	2	0,0%	0	0,0%	0,0
Stage- overeenkomsten	1.454	3,7%	117	0,3%	5	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0,0
Loonkostensubsidies	730	1,8%	771	1,9%	746	1,9%	648	1,7%	558	1,4%	76,4
WIW-baan	395	1,0%	391	1,0%	390	1,0%	369	0,9%	363	0,9%	91,9
ID-baan	1.074	2,7%	1.008	2,5%	978	2,5%	939	2,4%	890	2,3%	82,9
	39.668	100,0%	39.669	100,0%	39.871	100,0%	39.266	100,0%	39.221	100,0%	98,9

Afbouw gesubsidieerd werk

In 2011 is de afbouw van ID- en WIW-banen ingezet. In 2012 krijgen ID-werkgevers te maken met een subsidieverlaging van 40%, en inleners van gedetacheerde werknemers moeten 40% van de loonkosten voor eigen rekening gaan nemen. Afbouw van de banen was onontkoombaar door de zeer forse rijksbezuinigingen op het participatiebudget. Voor veel werkgevers en inleners is de verwachting dat zij als gevolg van de teruglopende gemeentelijke bijdrage de werkrelatie zullen beëindigen. In de cijfers van het aantal ID- en WIW-banen eind 2011 is dit nog niet of nauwelijks zichtbaar.

Doelstelling 2: Meer jongeren terug naar school of aan het werk

De aanpak van Amsterdam bestaat uit drie hoofdactiviteiten:

- stimuleren van jongeren om door te leren
- intensiveren van het begeleiden bij het solliciteren via een vacaturecarrousel
- bieden van een tijdelijke stage/traineeplaats bij een werkgever

De inzet van de Jongerenloketten en de aanvullende inspanningen in het kader van het regionale actieplan jeugdwerkloosheid hebben bijgedragen om de werkloosheid onder jongeren tot 27 jaar te laten afnemen. Toen het actieplan jeugdwerkloosheid in september 2010 werd vastgesteld, deden circa 8.000 jongeren in de regio Groot-Amsterdam een beroep op ondersteuning voor werk en inkomen. Dit aantal daalde afgelopen jaar naar 6.200 jongeren. In 2011 zijn 1.207 jongeren aan het werk geholpen en 426 jongeren gingen terug naar school. Het percentage voor wie dit binnen een jaar gelukt is, lag over heel 2011 op 38,4%. De doelstelling van 40% is niet gerealiseerd. Binnen het jaar is wel sprake van een stijgende lijn.

Er is gewerkt aan een steviger netwerk tussen verschillende organisaties die met jongeren te maken hebben. Zo is contact gelegd met diverse vrijwilligersorganisaties om bijeenkomsten op te zetten. Hieruit zijn onder andere dertig extra stageplaatsen voortgekomen voor leerlingen op het VMBO/MBO-2-niveau.

Andere onderdelen zijn een Talent Event met vierhonderd deelnemers en de Jongerencarousel: een periode waarin een werkzoekende jongere intensief wordt begeleid bij het zoeken naar werk. Aan deze carousel namen circa achthonderd jongeren deel. Ook werd een campagne ontwikkeld om de rol van het Jongerenloket meer bekendheid te geven. Het landelijke School Ex-programma werd ingezet om jongeren die van het MBO kwamen, te stimuleren langer door te leren. Diverse speeddatebijeenkomsten brachten jongeren in direct contact met werkgevers. En door middel van een Traineeplaats konden jongeren die nog geen werk hadden, zes maanden ervaring opdoen bij een werkgever met behoud van hun inkomensvoorziening.

Bij de inkomensvoorziening in het kader van de Wet investeren in jongeren (WIJ) wordt altijd gekeken naar een werkleeraanbod. Jongeren (tot en met 26 jaar) worden in eerste instantie begeleid naar school, werk of een combinatie daarvan of ze volgen een traject hiernaar toe. Doelstelling over 2011 was dat dit werkleeraanbod voor jongeren die zich melden bij het Jongerenloket voor 85% van de jongeren binnen vier weken plaatsvindt. De realisatie is gelijk aan 89,4%, waarmee de doelstelling is gerealiseerd.

Doelstelling 3: Mensen in de Wet sociale werkvoorziening ontwikkelen zich dichterbij de reguliere arbeidsmarkt

Pantar Amsterdam voert in opdracht van de gemeente de Wet sociale werkvoorziening (Wsw)) uit. Eind 2011 zijn 3.711 Amsterdammers in de sociale werkvoorziening (SW) aan het werk. Er is momenteel een wachtlijst waarop eind 2011 1.070 SW-geïndiceerden staan. Lang niet alle geïndiceerden zijn actueel beschikbaar voor een werkaanbod. Landelijk is ongeveer 6% van de SW-werknemers werkzaam bij een regulier bedrijf. Amsterdam streeft naar een percentage van 12%. De doelstelling met een realisatie van 11,8% in 2011 is nagenoeg gerealiseerd.

De SW wordt nu nog voor het grootste deel gefinancierd vanuit een geormerkte rijksbijdrage, en daarnaast uit marktopbrengsten en een gemeentelijke bijdrage. Met het oog op de cumulatie van landelijke bezuinigingen en verminderde marktopbrengsten heeft het college op 8 maart 2011 de notitie *Uitwerking beleid Sociale Werkvoorziening 2011* vastgesteld. Daarbij is de keuze gemaakt om binnen Pantar al op korte termijn te besparen op personeel en op de bedrijfsvoering. Drieënvertig werksoorten zijn herzien en samengevoegd tot tien business lines. Ook is ingezet op extra SW-plaatsen in het kader van aanbestedingen (via **social return**) en het handhaven van het niveau van SW-inhuur binnen onderdelen van de gemeente. Een besparing heeft ook plaatsgevonden op secundaire arbeidsvoorwaarden voor SW-medewerkers, zoals het aanbod voor woon/werkverkeer en kantinefaciliteiten; uitgangspunt hierbij is dat niemand zijn werk verliest als gevolg van de besparing op het vervoersaanbod.

In 2011 heeft de Rekenkamer Amsterdam de gemeentelijke aansturing en uitvoering van de Sociale Werkvoorziening onderzocht. In zijn rapport *Sociale werkvoorziening in Amsterdam - De uitdaging van een kostenbewuste en mensgerichte aanpak* (december 2011) stelt de Rekenkamer dat de kostprijs per SW-plek in Amsterdam vergelijkbaar is met het landelijk gemiddelde. In 2011 is ook vorm gegeven aan het eerder vastgelegde voornemen om voor de sturing van Pantar een Dienstverleningsovereenkomst af te sluiten.

Doelstelling 4: Betere beheersing van de Nederlandse taal en grotere kennis van cultuur en geschiedenis van de (Amsterdamse) samenleving bij Amsterdammers

In de loop van 2011 is de ambitie verhoogd van 5.400 naar 5.800 te starten inburgeringstrajecten. Per 31 december 2011 zijn 5.881 inburgeringstrajecten gestart. De overschrijding van de ambitie kan worden opgevangen binnen het inburgeringsbudget door een goedkopere gemiddelde prijs per traject. Bij de trajectstarts is het opvallend dat het aandeel vrijwillige inburgeraars hoger wordt. De motivatie onder Amsterdammers om de inburgeringscursus op vrijwillige basis aan te grijpen om de (arbeids-)participatie vorm te geven blijft hoog. In totaal zijn in Amsterdam vanaf de invoering van de Wet Inburgering 34.927 inburgeringstrajecten gestart.

Examens

Het inburgeringstraject dient te worden afgesloten met een inburgeringsexamen of een staatsexamen voor hogere leerniveaus. Het examen is verplicht voor verplichte inburgeraars om te voldoen aan de inburgeringsplicht, maar is niet verplicht voor de vrijwillige inburgeraar.

In 2011 is de 8.000ste inburgeraar geslaagd sinds de start in 2007. De percentages geslaagden voor het inburgeringsexamen blijven vanaf 2007 constant en voldoen aan de norm die het ministerie van BZK hiervoor hanteert. De slagingspercentages voor het staatsexamen (hogere niveaus) blijven hierbij achter.

Volwasseneneducatie

Op het budget van de Wet educatie en beroepsonderwijs (Web) is de afgelopen jaren ingrijpend bezuinigd. Van het landelijk budget van 196 miljoen uit 2009 resteert in 2011 59% aflopend tot 27% in 2013. In het voorjaar van 2010 heeft het college vastgesteld hoe de bezuinigingen op de Web binnen Amsterdam worden opgevangen.

Een specifieke maatregel om de bezuiniging op te vangen is het rationaliseren van de instroom. Bij de intake wordt scherper gekeken naar de kans dat een traject succesvol kan worden afgerond en of een andere voorziening of route passender is. Tevens zijn de trajecten korter geworden en de mogelijkheid om meerdere malen een educatietraject te volgen zijn beperkt. Dit heeft bij de grote groepen binnen de Web, alfabetiseerders en kandidaten voor het staatsexamen, geleid tot een lagere instroom. Deze maatregel, in combinatie met het implementeren van de Rutte-regeling¹ (451 deelnemers in 2011) en het benutten van de overlap met de Wet inburgering, heeft geleid tot een realisatie over 2011 van 1.134 (82% van de ambitie namelijk 1.375 cursussen). Het onderbestede deel van het Web-budget (geoomerkte rijksuitkering) wordt meegenomen naar 2012 en met name ingezet voor alfabetiseringsonderwijs ter compensatie van een deel van de bezuiniging op de inburgeringsmiddelen.

Verborgten talent (niet-uitkeringsgerechtigden)

Per 31 december zijn 495 (83% van de ambitie) Amsterdammers (niet uitkeringsgerechtigden) met een traject naar werk gestart. Dit is achtergebleven bij de jaardoelstelling van zeshonderd. De voornaamste oorzaak is dat 2011 een moeizame start heeft gekend. Door de bezuinigingen binnen het Participatiebudget was een aantal veel gehanteerde instrumenten niet meer beschikbaar, zoals de loonkostensubsidie en MAP- en SAP-plaatsen. Gedurende 2011 is aandacht besteed aan het vinden van alternatieve werkwijzen, dit betreft voornamelijk het meer ontginnen van netwerken, producten in eigen beheer ontwikkelen én aanbieden en aanpassing van de wervingsstrategie. Dit heeft geleid tot een toename van de instroom in de laatste maanden van 2011.

Het college heeft in de beantwoording op motie 693 van het raadslid Ünver (ingediend tijdens de begrotingsbehandeling 2011) aangegeven dat de toegang tot deze trajecten wordt aangescherpt. De mogelijkheden van de klant op uitstroom naar niet-gesubsidieerd werk staat voorop. Van de 565 uitgestroomde Amsterdammers in 2011 (instroom in 2011, 2010, 2009) zijn 161 (28%) uitgestroomd naar niet-gesubsidieerd werk. In 2010 bedroeg dit percentage 8%. In 271 gevallen is op initiatief van de klant of de gemeente het traject beëindigd vanwege het wegvallen of niet voorhanden zijn van passend instrumentarium. In de overige gevallen (133) is het traject in een aangepaste vorm vervolgd.

---

¹ Met de Rutte-regeling kan de bekostiging voortgezet onderwijs worden aangewend om de trajectkosten Voortgezet Algemeen Volwassenen Onderwijs (VAVO, binnen de Web, 2de kans voor uitvallers) te financieren van een leerling voortgezet onderwijs die een VAVO-traject wil volgen.

Doelstelling 5: Uitstroom van ouderen naar het werk

Binnen de categorieën van uitstroom naar werk is de leeftijd alleen bekend bij uitstroom naar werk uit de werkzoekendenuitkering (exclusief de klanten geregistreerd op 'andere redenen'). Van de 2.921 klanten die uitstromen naar werk vanuit de werkzoekendenuitkering zijn er 394 ouder dan 50. Dit is 13,5%.

3.1.3 Wat heeft het gekost?

Subprogramma Participatie en werk	Rekening 2010	Begroting 2011	Rekening 2011	Vershil Rekening- Begroting
Bedragen x € 1 miljoen				
Lasten +	425,7	385,4	358,5	-26,9
Re-integratie *	198,8	154,1	129,7	-24,4
Inburgering	49,2	62,9	61,2	-1,7
Volwasseneneducatie	9,1	7	7,1	0,1
Overig gemeente, niet WPB (jeugdwerkloosheid, kinderopvang, stelpost werk)	9,5	5,3	11,1	5,8
Sociale Werkvoorziening	90,8	90	90	0,0
Toerekening uitvoeringskosten DWI	68,3	66,3	59,4	-6,9
Baten -	341,1	306,3	292,5	-13,8
Re-integratie en Werk – W-deel Participatiebudget **	175,8	151,9	129,7	-22,2
Werkfonds WIW	23			0,0
Inburgeringsmiddelen Participatiebudget / WI inkomsten **	44,3	59,6	71,9	12,3
Volwasseneneducatiemiddelen Participatiebudget	8,9	6,8	6,8	0,0
Rijksbudget Sociale Werkvoorziening	84,6	83,8	84	0,2
Overig gemeentelijk	4,5	4,2	0,1	-4,1
Saldo voor mutaties reserves	84,6	79,1	66,0	-13,1
Mutaties in reserves	9	-3,8	8,8	12,6
Saldo	93,6	75,3	74,8	-0,5

* In de vastgestelde Begroting 2011 zijn de bezuinigingsmaatregelen 2010 van € 7,2 miljoen en 2011 van € 63,2 miljoen nog separaat weergegeven. Deze zijn gedurende het jaar geïmplementeerd en derhalve wordt hierin geen apart inzicht in gegeven

** Exclusief dotatie/onttrekking aan het spaarsaldo Participatiebudget

Bedragen x € miljoen	
Tabel verloop spaarsaldo	Rekening 2011
Spaarsaldo ultimo 2010	32,5
▪ Toevoeging rijksbudget W-deel	21,6
▪ Onttrekking rijksbudget Inburgering	-4,8
Spaarsaldo ultimo 2011	49,3

Vanwege de onderschrijding op de re-integratielasten is ten opzichte van de Begroting 2011 uiteindelijk substantieel meer toegevoegd aan het spaarsaldo. De onttrekking heeft betrekking op inburgering. Conform besluitvorming ten aanzien van het Basisprogramma Educatie en Inburgering zal in 2011 en 2012 totaal € 23,9 miljoen worden onttrokken. Voor 2011 is dit een bedrag van € 4,8 miljoen. De ultimo stand 2011 van het spaarsaldo is € 49,3 miljoen. In 2012 zal nog 19,1 miljoen worden onttrokken, dat specifiek bestemd is voor het Basisprogramma. Met deze bestemming resteert dus eigenlijk € 30,2 miljoen, dat kan worden ingezet voor toekomstige tekorten op het Participatiebudget.

Afwijking tussen begroting en realisatie

Om het hoofd te bieden aan de rijksbezuinigingen heeft in 2011 een grote beleidswijziging plaatsgevonden. De focus is verschoven van participatie naar werk. Dit vertaalde zich onder andere in:

- intensivering van begeleiding van klanten met perspectief op werk
- afbouw van trajecten voor sociale en maatschappelijke activering (gefinancierd uit de W-middelen)
- re-integratie zo dicht mogelijk bij werkgevers of (als dat nog geen optie is) in eigen beheer bij het Re-integratiebedrijf Amsterdam (RBA)

In 2011 is begonnen met het ingrijpend reorganiseren van Pantar Amsterdam om de rijksbezuinigingen op de SW het hoofd te kunnen bieden en het werk en de organisatie al zoveel mogelijk in te richten volgens de uitgangspunten Wet werken naar vermogen (Wwv).

Met deze beleidswijzigingen is 2011 een bewogen jaar geweest op het terrein van werk en inkomen. Dit is niet alleen zichtbaar in de activiteiten die binnen dit domein zijn uitgevoerd, maar zeker ook in de jaarrekeningcijfers ten opzichte van de vastgestelde Begroting 2011. De realisatie wijkt af van de begroting, zowel qua lasten als qua baten. Omdat de onderschrijding in de lasten niet in de tussentijdse cijfers naar voren is gekomen, is een onderzoek ingesteld naar de oorzaken van de onderschrijding en de werking van de interne planning en controlcyclus.

Dit onderzoek laat zien dat de prognosefunctie en het beheer van dat budget tekort zijn geschoten en niet waren berekend op een situatie met grote veranderingen zoals die zich in 2011 (en in mindere mate in 2010) als gevolg van de rijksbezuinigingen hebben voorgedaan. In voorgaande jaren was het Participatiebudget min of meer stabiel en kon begroot worden door extrapolatie. Het onderzoek laat zien dat het gebrek aan inzicht en de bezuinigingen ertoe hebben geleid dat verschillende onderdelen binnen DWI voorzichtig en conservatief hebben begroot.

De financiële functie is onvoldoende aangepast, terwijl de sterk veranderende context daar wel om vroeg. Er waren weliswaar eind 2011 intern maatregelen voorzien, om een versterking van de financiële functie te bewerkstelligen, maar dat is te langzaam en niet fundamenteel genoeg gebeurd.

In het begrotingsproces en bij ramingen is het noodzakelijk dat de managers die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering (bijvoorbeeld managers van de Werkpleinen) aangeven wat, gegeven de dagelijkse uitvoering, hun inschatting is van de realisatie en de prognose tot het eind van het jaar. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over hoeveel mensen een re-integratietraject volgen en wat de kosten hiervan zijn. De centrale afdeling Planning, Control en Financiën (PCF) van DWI moet hierop een sterke regierol voeren en de luis in de pels zijn. Het onderzoeksbureau KPMG laat zien dat de betrokkenheid van deze managers onvoldoende is geweest en dat hierdoor beide rollen in veel gevallen samen kwamen bij de afdeling PCF.

De kennis en de inzichten van de managers uit het primaire proces over de sterk verminderde inzet van interventies en middelen in 2011 hadden verwerkt moeten worden in de ramingen en de tussentijdse rapportages. Bovendien voelt, als het gevolg van de geschetste taakverdeling, het lijnmanagement niet voldoende budgetverantwoordelijkheid. Dit heeft ertoe geleid dat bij de afdeling PCF gekozen is voor een te voorzichtige en conservatieve schatting van uitgaven.

KPMG doet een aantal aanbevelingen om de financiële functie fundamenteel te verbeteren en te voorkomen dat deze situatie zich nogmaals kan voordoen. DWI heeft, mede op basis van deze aanbevelingen, maatregelen genomen.

Deze maatregelen moeten:

- leiden tot een herijking van de Begroting 2012 (door ramingen uitgevoerd door lijnverantwoordelijken met control vanuit PCF) en ervoor zorgen dat bij de 4-maandsrapportage het juiste beeld van de realisatie en raming 2012 wordt weergegeven
- bewerkstelligen dat de financiële functie opnieuw wordt ingericht, waarbij bij de Begroting 2013 al op deze nieuwe wijze de prognoses worden gemaakt
- in 2012 leiden tot een verbetering in de uitvoering van de begrotingen en ramingen

Voor de korte termijn (gericht op de 4-maandsrapportage 2012) worden de volgende maatregelen genomen:

- de capaciteit en expertise van de financiële functie voor het Participatiebudget wordt met (tijdelijke) inhuur van externen vergroot
- het proces van het opstellen van de prognoses wordt verlegd naar de primair verantwoordelijken. De instrumenten (zoals formats) worden opgesteld door PCF en moeten worden ingevuld door de primair verantwoordelijken. Door PCF wordt hierop een check uitgevoerd. Dit moet leiden tot prognoses op basis van inschattingen van het aantal en de prijs
- opstellen van financiële maandrapportages, gebaseerd op inschattingen van de lijnverantwoordelijken
- herinrichting van de financiële administratie
- DMC zal haar controlrol in deze situatie verstevigen

Voor de lange termijn worden de volgende maatregelen genomen:

- op basis van bovenstaande korte termijnmaatregelen worden definitieve structuren en instrumenten ingericht, zodat lijnverantwoordelijken de begroting maken, prognoses doen en verantwoorden. Hierop wordt door PCF de control gevoerd
- vergroten (financiële) kennis en capaciteiten van de medewerkers van PCF en van de primair verantwoordelijken en hun directe ondersteuning
- verbetering van de technische ondersteuning van het begrotings- en verantwoordingsproces
- managen van verandering: de korte termijn maatregelen moeten worden genomen om snel een beter inzicht te krijgen. Van belang is dat dit ook echt beklijft. Daarvoor is het noodzakelijk vast te houden aan de verbeteraanpak en maatregelen te nemen voor de borging hiervan (inbedding in de cultuur)

De meevaller op het terrein van re-integratie heeft geen direct effect op de algemene middelen. Re-integratielasten gemaakt in het kader van de Wet Participatiebudget kunnen via de SiSa-bijlage worden gedeclareerd bij het Rijk. Middelen die in een specifiek jaar niet worden besteed kunnen middels de meeneemregeling in een spaarsaldo Participatiebudget worden meegenomen naar het volgende jaar ter besteding aan participatielasten. Het spaarsaldo is onderdeel van de balans van DWI en de meevaller zorgt voor een grotere toevoeging aan het spaarsaldo dan begroot.

Hieronder wordt een toelichting gegeven van de ontwikkelingen in de lasten en baten van de verschillende onderdelen en activiteiten op het terrein van Participatie en Werk. Hier vallen naast de onderdelen van het Participatiebudget ook de SW en overige niet WPB declarabele re-integratieactiviteiten onder.

Re-integratie

Re-integratie activiteiten worden bekostigd uit het Werk deel van Participatiebudget (W-deel WPB). Het Participatiebudget is een bundeling van de middelen voor volwasseneneducatie, inburgering (Wi-deel WPB) en re-integratie. De totale gerealiseerde lasten ten aanzien van het W-deel WPB bedroegen in 2011 € 138,1 miljoen. Hiervan is € 129,7 miljoen van toepassing op het subprogramma Participatie en Werk. De overige middelen betreffen onderwijsuitgaven binnen het Programma Educatie, jeugd en diversiteit.

Ten opzichte van de Begroting 2011 betekent dat een daling van € 16 miljoen, ten opzichte van het in 2011 door uw raad vastgestelde Meerjarenbeleidsplan Participatie is sprake van een daling van € 20,8 miljoen. Deze forse daling wordt voor € 13,1 miljoen veroorzaakt door incidentele meevallers, die betrekking hebben op voorgaande jaren. In 2011 heeft afrekening met Pantar over 2010 plaatsgevonden. Bij deze afrekening is een voordelig verschil van € 10 miljoen gebleken ten opzichte van het bedrag dat in de Jaarrekening 2010 was opgenomen. Dit grote verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat het werkelijke gemiddelde bedrag aan ID subsidie, die in de realisatie beduidend lager bleek dan verondersteld bij de Jaarrekening 2010.

De re-integratiekosten moeten vanaf 2008 exclusief compensabele BTW worden gedeclareerd in het Participatiebudget. Abusievelijk zijn de kosten tot 2010 echter bruto verantwoord. Met ingang van de Jaarrekening 2010 is dit gewijzigd. Er heeft in 2010 echter nog geen correctie van 2008 en 2009 plaatsgevonden, omdat onduidelijk was of de BTW wel compensabel zou zijn.

In het vierde kwartaal van 2011 is gebleken dat de BTW over 2008 gecompenseerd kan worden. En dus heeft een correctie plaatsgevonden van € 3,1 miljoen BTW over het jaar 2008.

Gecorrigeerd voor deze incidentele meevallers uit voorgaande jaren resteert er een voordelig verschil van € 7,7 miljoen. Hiervan dient € 2,2 miljoen overigens als compensatie voor een verslechtering van het gemeentelijk saldo doordat BTW baten in het onderdeel gemeentelijk saldo zijn vervallen als gevolg van een wijziging in de regelgeving. Dit was bij de begroting nog niet bekend.

De oorzaken van het resterende (voornamelijk incidentele) verschil van € 7,7 miljoen zijn:

- lagere lasten van € 4,5 miljoen door lagere aantallen klanten en een gemiddeld lagere ID-subsidie
- overschrijding van de daklozentrajecten met negatief effect € 8,6 miljoen
- andere financiering risico's Pantar waarmee oorspronkelijk een bezuiniging incidenteel van 4,9 miljoen zou worden gerealiseerd. Inmiddels speelt er een groot aantal ontwikkelingen bij Pantar (RBA vorming, Wet werken naar vermogen) met grote financiële gevolgen waardoor er op dit moment ieder geval sprake is van vertraging van deze bezuiniging. Mogelijk wordt de bezuiniging voor 2012 alsnog éénmalig gerealiseerd
- bij het MJBP werd nog uitgegaan van kosten inclusief compensabele BTW. Bij de Jaarrekening 2010 bleek dat deze kosten netto verantwoord dienden te worden, hetgeen een voordeel oplevert van circa € 4 miljoen
- kosten van maatschappelijke participatie trajecten konden sneller afgebouwd worden dan bij het MJBP was voorzien, waardoor de kosten lager uitvielen met € 1,4 miljoen
- snellere afbouw van het instrument stagevergoedingen met een impact van € 6 miljoen
- kosten van VSA/Carrousel zijn door een andere werkwijze bij de carrousel € 2 miljoen lager uitgevallen dan begroot
- afbouw instrument loonkostensubsidie en voorbereidingsubsidie minder dan verwacht met een negatief effect van 0,6 miljoen
- € 3,3 miljoen onderschrijding op ondersteunende instrumenten. Voor € 1,8 miljoen lagere trajectkosten en daarnaast bijna € 1,5 miljoen lagere uitgaven voor individuele scholing.
- per saldo is € 0,6 miljoen minder uitgegeven aan volwassenenonderwijs, deze posten maken onderdeel uit van het Programma Educatie, jeugd en diversiteit

Inburgering

In de Begroting 2011 werd nog rekening gehouden met een voortzetting van het deltaplan inburgering en een stabiele instroom van 7.500 trajecten per jaar. De bezuinigingen op de inburgering zoals die op Prinsjesdag 2010 zijn gepresenteerd, zorgen echter voor een afbouw van de beschikbare rijksmiddelen voor zowel de trajectkosten als de dekking van de uitvoeringskosten. In het door het college vastgestelde Basisprogramma Burgerschap & Educatie (BpBE) kiest het college, hoewel er minder middelen beschikbaar zullen komen, ervoor om samen met de zeven stadsdeelbesturen optimale resultaten te bereiken voor de stad. De financiële vertaling hiervan is in het BpBE uiteengezet in een meerjarenraming 2011-2014 en is al zichtbaar in de realisatie 2011 alsmede in de Begroting 2012.

De kosten voor inburgering zijn € 1,7 miljoen lager dan begroot. Dit is opgebouwd uit € 4 miljoen lagere lasten voor inburgeringstrajecten van en € 2,1 miljoen lagere lasten voor door de gemeente gedekte inburgeringsvoorzieningen (Instapcursussen, Taal en Ouderenbetrokkenheid). Tegenover deze lagere lasten van totaal 6,1 miljoen zijn de door de extern gedekte apparaatskosten anders gepresenteerd dan in de begroting. Dit betreft € 4,4 miljoen ongesaldeerd bij zowel baten en lasten.

De kosten voor inburgeringstrajecten in 2011 zijn lager (circa € 4 miljoen) dan begroot omdat er :

- minder nieuwe trajecten zijn gestart (lager doelstelling in BpBE agv rijksbezuinigingen) in 2011
- de trajecten uit 2009 meer dan verwacht doorlopen in 2012. Ook de output gebonden facturen van taalaanbieders schuiven dan door naar 2012.

In 2011 zijn circa 5.900 trajecten gestart, waar in de oorspronkelijke Begroting 2011, nog rekening was gehouden met 7.500 starts. De bijdrage in de dekking van de uitvoeringskosten inburgering is toegenomen (€ 4,4 miljoen versus € 3,3 miljoen in 2010). De stijging is in lijn met de begroting. In de begroting is de dekking overigens gesaldeerd met de GSB III Wi-inkomsten.

De lasten van gemeentelijke gefinancierde inburgeringsvoorzieningen waren € 2,1 miljoen lager. Voor € 0,6 miljoen betreft dit de kosten voor kinderopvang. Daarnaast komt € 1,5 miljoen aan instapcursussen pas in 2012 tot besteding. Voor de aangegeven verplichting wordt bij de Jaarrekening 2011 een reserve gevormd.

De baten bestaan uit het Wi-deel van het WPB-budget 2011 (€ 35 miljoen) en uit GSB-III Wi-inkomsten (€ 20,6 miljoen, inclusief de bijdrage aan de apparaatskosten van € 4,4 miljoen). In 2011 heeft een voorlopige afrekening GSB III voor inburgering plaatsgevonden voor de periode 2005-2009. In 2012 zal de definitieve afrekening GSB III inburgering plaatsvinden, waarbij ook de jaren 2010 en 2011 meegenomen worden. De hogere dan verwachte GSB-baten in 2011 worden voornamelijk veroorzaakt door een voordelige afwikkeling op de gelden voor dualisering van trajecten en op financiering van oudkomertrajecten. Verder laten de kosten van kinderopvang aan inburgeraars laat een onderschrijding zien van circa € 0,6 miljoen.

Vanuit de GSB III inkomsten is conform het BpBE € 11,8 miljoen gereserveerd als aanvulling op de dekking van de uitvoeringskosten voor de uitvoering van de inburgering na 2011 en de uitfasering en afbouw van het beleidsplan. Eén van de functies van het spaarsaldo is om de uitgaven van trajecten verspreid over een aantal jaren op te vangen. Om te voorkomen dat de gemeente geen dekking heeft voor de aangegeven verplichtingen door gestarte trajecten, is het spaarsaldo WPB budget nodig om de dan nog lopende trajecten te financieren. De onttrekking van het spaarsaldo bedraagt in 2011 € 4,8 miljoen, per saldo € 0,4 miljoen meer dan begroot.

Volwasseneducatie

Dit betreft de uitgaven voor volwasseneducatie. Met het ROC van Amsterdam wordt jaarlijks middels een overeenkomst afspraken gemaakt over de besteding van het WPB-WEB budget. Aan de Volksuniversiteit wordt jaarlijks een subsidie verleend, die ten laste van de Algemene dienst komt. Het WPB-WEB budget is in 2011 gedaald tot € 6,8 miljoen.

Overige middelen

Het gemeentelijk re-integratiesaldo is opgebouwd uit diverse onderdelen voor activiteiten die gerelateerd zijn aan re-integratie, maar die niet gefinancierd worden met Rijksmiddelen. De opbouw van het gemeentelijk saldo wordt in onderstaande tabel gespecificeerd. Het saldo komt uit op € 11 miljoen. Ten opzichte van de begroting verslechtert het saldo ten laste van de algemene dienst met afgerond € 10 miljoen. De belangrijkste oorzaken van het verschil zijn toename kosten kinderopvang met € 1,6 miljoen, correcties BTW van € 7 miljoen en extra rijksmiddelen jeugdwerkloosheid van € 1,5 miljoen. Tegenover de uitgaven jeugdwerkloosheid staan rijksmiddelen die zijn toegevoegd aan het gemeentefonds.

Een deel van dit saldo is zoals benoemd te verklaren door de overschrijding op kinderopvang. DWI betaalt de zogenoemde 'werkgeversbijdrage' voor klanten met een uitkering WWB/Wij of Wwv die een re-integratietraject volgen. Daarnaast betaalt DWI namens de stadsdelen de 'werkgeversbijdrage' voor een aantal doelgroepen in de Wet kinderopvang die geen werkgever of uitkeringsinstantie hebben. De totale uitgaven bedragen € 4,8 miljoen inclusief € 0,3 miljoen van inburgering. In de begroting gemeentelijke re-integratiemiddelen is voor kinderopvang € 2,3 miljoen beschikbaar, bij inburgering is hiervoor € 0,9 miljoen beschikbaar, totaal € 3,2 miljoen. Per saldo is er sprake van een overschrijding van € 1,6 miljoen. Daarnaast kan door een wijziging in de BTW regelgeving de compensabele BTW voor re-integratieactiviteiten niet meer ingezet worden voor dekking van niet WPB declarabele re-integratieactiviteiten. Dit levert een verslechtering van het resultaat van 4 miljoen structureel op. Daarnaast is gecorrigeerd voor de foutieve declaratie 2008 € 3 miljoen.

Een deel van het saldo is de stelpost werk, bestemd voor re-integratieactiviteiten waarbij de voorziening niet voor dekking uit het Participatiebudget in aanmerking komt of waarbij de administratieve link tussen kosten en klant niet te realiseren is. Voorbeelden zijn de gezamenlijke werkmarkten met UWV en andere werkmarkten, PAO, Havencollege en (incidentele) ondersteuning sociale activering van stadsdelen (zorgkaart). De posterioriteit van € 1,5 miljoen is inmiddels doorgevoerd en vanaf 2011 resteert nog € 0,6 miljoen voor deze activiteiten.

Sociale Werkvoorziening

De gemeentelijke regie op de SW ligt bij DWI. De feitelijke uitvoering van de Wsw vindt plaats bij Pantar. Op basis van een landelijk verdeelmodel bepaalt het Rijk elk jaar voor hoeveel sw-arbeidsplaatsen de gemeente een bijdrage ontvangt. Voor 2011 bedraagt de taakstelling van het Rijk voor Amsterdam 3.310 standardeenheden (se). Een standardeenheid is een sw-geïndiceerd persoon met een volledige werkweek van 36 uur. De werkelijke bezetting in 2011 bedraagt 3.260 se. Per standardeenheid verstrekt het Rijk ongeveer € 25.750 subsidie. De totale subsidie is niet afdoende om de kosten van de uitvoering van de sociale werkvoorziening te dekken.

De lasten voor de sociale werkvoorziening komen uit op 88 miljoen en de baten op 84 miljoen. Dit verschil van € 4 miljoen wordt gedekt door een gemeentelijke bijdrage, bestaande uit 1,4 miljoen structureel, € 1,1 miljoen prioriteit 2011 en een reserve van € 1,5 miljoen gevormd in 2010 ten behoeve van het tekort op de SW.

Gemeentelijke inhuur sw-medewerkers

De gemeente huurt van Pantar sw-medewerkers in. Gemeentebreed gaat het om iets meer dan 100 medewerkers. Met name het Gemeentearchief, het Stedelijk Museum en DWI hebben veel sw-medewerkers in dienst. De overschrijding ad € 0,5 miljoen wordt veroorzaakt door afwikkeling voorgaande jaren in combinatie met een achtergebleven verloop van deze medewerkers.

Uitvoeringskosten

Ten opzichte van de begroting is de toerekening van de uitvoeringslasten gedaald met 6,9 miljoen. Deze daling is te verwachten omdat ook de uitgaven op re-integratie zijn verminderd. De bezuinigingen heb geresulteerd in bezuinigingsmaatregelen, waarbij ook bepaalde trajecten niet meer worden aangeboden. De uitvoeringskosten gerelateerd aan deze trajecten verdwijnen daarmee ook.

3.2 Subprogramma Inkomen

3.2.1 Hoe hebben we het maatschappelijk effect bereikt ?

Overige doelstellingen

Doelstelling 6: Klanten worden snel en adequaat geholpen					
Indicator	Nulmeting en peildatum	Rekening 2010	Begroting 2011	Bereikt 2011	Te behalen resultaat 2010 2014
Klantwaardering klanten	6,8 (2009)	Geen meting	6,9	6,7	2010: geen meting 2011: 6,9 2012: 7,0 2013: 7,0 2014: 7,0
Percentage aanvragen levensonderhoud, afgehandeld binnen de gestelde termijn	87,1% binnen 5 weken (2009)	57,6% binnen 4 weken	90% binnen 4 weken	87,7% binnen 4 weken	2010: 90%<5wk 2011: 90%<4wk 2012: 90%<4wk 2013: 90%<3wk 2014: 90%<3wk
Percentage bezwaarschriften afgehandeld binnen de wettelijke termijn	95,9 % (2009)	98%	97%	95,6%	2010: 100% 2011: 97% 2012: 97% 2013: 97% 2014: 97%
Percentage aanvragen Individuele bijzondere bijstand afgehandeld binnen gestelde termijn	95,3 % binnen 8 weken (2009)	87,1% binnen 8 weken	90% binnen 7 weken	87,4% binnen 7 weken	2010: 100%<8wk 2011: 90%<7wk 2012: 90%<6wk 2013: 90%<5wk 2014: 90%<4wk

3.2.2 Wat hebben we ervoor gedaan?

Doelstelling 6: Klanten worden snel en adequaat geholpen

- *Afhandeling aanvragen:* de gewenste afhandelingstermijn van aanvragen van de werkzoekendenuitkering in 2011 is 90% binnen vier weken. In 2011 is 87,7% van de aanvragen afgehandeld binnen vier weken. Gedurende het jaar 2011 heeft het resultaat een positieve